

NOORD-BRABANDER.

Dieze vorm
Quid vult? HOLLAND.

NUMMER 139.

'S BOSCH.

ZATERDAG, 10 NOVEMBER 1831.

Nederlanden.

TWEDE KAMER DER STATEN GENERAAL.
Zitting van dinsdag, 15 November.

De notulen van het verhandelde in de laatste openbare zitting en in die van het comité-generaal van den 11 dezer zijn gelezen en goedgekeurd. Eene menigte ingekomen verzoekschriften, meest alle betrekkelijk tot de in overweging zijnde wetten wegens de belastingen op het zout, den turf, de grondbelasting en het personeel, benevens twee petitiën van de kamer van koopmanschap te Schiedam, betreffende de belasting op de steen kolven het binnenlandsch gedistilleerd, zijn naar de commissie tot de petitiën vervoerd.

De commissie heeft verslag gedaan op onderscheidene rekestes van detselven aard, waaromtrent is besloten, dat de daarover uitgebragte rapporten zullen gedrukt en de rekestes zelve ter griffie nedergelegd worden.

Een verzoekschrift van het gemeente-bestuur van 's Heerenland van Moerkerk, hetwelk, in het belang van de ingezetenen dier gemeente, reclamde tegen de voorgestelde verhooging van de belasting op het personeel, gaf aanleiding tot eene discussie, waaraan de heeren *Cats, Donker Curtius, Byleveld, van Reenen, Freis, Lusac, van Hemert, Warin* en *Beelaerts van Blokland* deel namen. De commissie tot de petitiën had daarentrent voorgesteld, om over te gaan tot de orde van den dag op grond van de onbevoegdheid van het gemeentebestuur om zich tot de staten-generaal te wenden, daar, volgens art. 151 der grondwet, niet de gemeente-besturen, maar alleen de provinciale staten de bevoegdheid hebben om de belangen van de ingezetenen hunner provincie bij de staten-generaal voor te staan. De heeren *Cats, Byleveld, van Hemert* en *de Jonge* ondersteunden het gevoelen der commissie, op grond, dat het aan de gemeente-besturen niet vrij stond zich aan de staten-generaal te wenden, doch dat zij zich behoorden te vervoegen bij de staten hunner provincie of bij den Koning.

De heeren *van Reenen, Donker Curtius, Lusac, Warin* en *Beelaerts* waren van een tegenovergesteld gevoelen: Zij begrepen dat art. 161 der grondwet eene algemeene en zeer uitgebreide strekking had, en dat de gemeentebesturen daarbij niet waren uitgesloten van het recht, om zich ook tot de staten-generaal te wenden. De heer *van Reenen* begreep, dat al wat tot inlichting kon strekken, met betrekking tot een bij de kamer aangebragte ontwerp, niet behoorde van de hand gewezen te worden. De heer *Lusac* zeide, dat, bij de voorgestelde wet in de doode hand, ook de gemeentebesturen aan die wet werden onderworpen, en dat, indien het gevoelen der commissie veld won, die gemeenten daarover hunne bezwaren niet aan de staten-generaal zouden mogen kenbaar maken. De heer *Beelaerts* merkte aan, dat aan de gemeente besturen dat recht nog niet was bewist geworden, maar dat zij het dikwijls hadden uitgeoefend, inzonderheid bij gelegenheid van de voorgestelde organisatie der regerlijke magt; dat alstoen niet de minste zwaarheid daar tegen was geopperd, en dat die verzoekschriften niet alleen ter griffie waren gedeponereerd geworden, maar sommigen zelfs aanleiding hadden gegeven om Z. M. te verzoeken van eenige der ontwerpen in nadere overweging te nemen.

Met eene meerderheid van 27 tegen 14 stemmen is besloten dat dit verzoekschrift ter griffie zal worden nedergelegd, en dat de commissie van den inhoud van deze petitie een meer uitgebreid verslag zal opmaken, hetwelk gedrukt zal worden. Daarna is de vergadering zonder bepaald adjournement gescheiden.

HERTOGENBOSCH, 16 November.

Heden is alhier de 57ste verjaardag van H. M. de Koningin der Nederlanden door het nitsteken der vlaggen van de publieke gebouwen en torens, het luiden der klokken het spelen der beide orkestrons en het heeden eener groote parade van het garnizoen, plechtig gevierd geworden.

H. H. K. H. de maarschalk prins van Oranje, benevens deszelfs tweede zoon, prins *Alexander* en prins *Frederik* bevinden zich heden te 's Hage, ten einde het feest der verjaring van Hare Majesteit de Koningin bij te wonen.

Bij de terugkomst der beide prinsen worden, naar men vermoedt, tevens hoogstderzelver gemalinen verwacht, om eenige dagen in deze stad door te brengen.

Men verneemt, dat in den nacht van dinsdag op woensdag de wind-koren-molen op den Reek bij Grave, geheel is afgebrand. Men vermoedt, dat dezelve door het onweder in brand is geslagen, waardoor zij binnen korten tijd in de asch is gelegd.

Het te Gravenhage wordt van den 16 dezer gemeld: Gisteren middag heeft er groot diner van de Koninklijke familie op het Huis in 't Bosch plaats gehad.

Men verzekert, dat H. H. K. H. prinses en prins *Albert* van Pruisen, in de aanstaande week deze residentie zullen verlaten, en zich naar Berlijn begeven.

Men verwacht, waarschijnlijk nog in deze week, weder een openbare zitting van de tweede kamer der staten-generaal, waaraan de geloofsbrieven van den heer *van Tust van Heere* zullen worden onderzocht.

De afdelingen hebben hun onderzoek over de begrootingswetten der uitgaven geëindigd.

De regering heeft, op de door de leden geopperde bedenkingen tegen het ontwerp van wet, omtrent den inkoop en de aflossing der schuld voor 1832, thans geantwoord. Zij blijft in het voorstel volharden om een miljoen schuldbekentnissen a 4% pCt. af te lossen, f 300,000 te bezigen tot inkoop en vernietiging van 3% pCt. schuldbekentnissen en tot het niet uitbetalen van het amortisatie-syndikaat van de dotatie ad f 2,500,000. Zij oordeelt deze voordragt doelmatig en geschikt naar de plaatshebbende omstandigheden en vervaardigd met het goede oogmerk, waarvoor men het syndikaat regt moet doen wederbaren, om de lasten der schatplichtigen te verlichten, de staatsbegrooting niet hooger te voeren en eene grootere verhooging der bestaande belastingen, of wel de daarstelling van een of ander nieuw middel voor te komen.

Bij koninklijk besluit van den 15 oktober wordt verklaard, dat het Zijner Majesteits bedoeling is geweest, in te trekken de bepalingen nopens het verplicht gebruik der goetrojverde inlandsche kunst-cement voor provinciale of plaatselijke werken welke geheel uit eigene middelen worden bekostigd, endat mitsdien de bepalingen nopens het gebruik dier specie voor werken die geheel of gedeeltelijk uit 's rijks kas worden bekostigd, behoudens het recht van wijziging in meer enkele gevallen, blijven bestaan.

Thans zijn ingekomen de regeringsantwoorden op de bedenkingen der leden van de tweede kamer der staten-generaal ten aanzien van het ontwerp van wet tot het verminderen van het getal leden der algemeene rekenkamer. Volgens de wet van den 21 juni 1820, bestond het collegie uit zestien leden voor de toenmalige achttien provincien; bij de wet van den 1 juni 1830 en dus vóór het uitbarsten van den opstand, werd het getal van negen toereikend geoordeeld. Nu wordt door de regering het voorgedragen getal van vijf, voor de noordelijke provincien toereikend geacht, op detselven grond, zoo als in 1830 is voorgedragen, omdat de meeste werkzaamheden van de rekenkamer niet door de leden zelve kunnen, maar door de beambten, onder derzelver toezigt, moeten gedaan worden. Men volhardt derhalve bij de gedane voordragt, met voorbehouding, om, wanneer zulks moogt noodig zijn, wijzigingen in de organieke wet, betreffende de rekenkamer, van den 21 juni 1820, te zullen voordragen.

Ten gevolge van den menigvuldigen regen en den harden wind is een dijk bij Zwijndrecht, aan den Vlaamschen wal, op twee plaatsen doorgebroken en de geheele polder aan dien kant geïnnundeerd.

De *Courrier de la Meuse* behelst het navolgende:

Wij komen terug op de tijding betrekkelijk den abbe *Steraks*, die volgens een dagblad dezer stad, door Rome zou zijn afgerezen, omdat hy alleen door het kapittel was voorgedragen en de H. Vader verklaart alleen Z. M. den Koning der Nederlanden te erkennen. Zou er eene voordragt van den kant van het kapittel zijn, dan moest er ook eene verkiezing bestaan, en daar er nu geene verkiezing heeft plaats gehad, wat wordt er dan van die voordragt, welke men zegt van de hand gwezen te zijn? wat wordt er van het overige der tijding en die arglistige gevolgtrekking, welke de dagbladschryver daartuit afleidt, dat het hof van Rome het dus ook met de Mogendheden eens is, om het werk onzer omwenteling noch te erkennen, noch te bekrachtigen?

Het hof van Rome, of liever de Heilige Stoel, heeft de staatkundige gebeurtenissen in dit land voorgevallen noch te erkennen, noch te bekrachtigen; de Heilige Stoel neemt de daadzaken aan.

Frankryk.

PARIJS, 13 November.

De beraadslagingen over de wet omtrent de jaarlijkse

lichting voor den kongsdienst zal den 8 november in de kamer van afgevaardigden afgelezen. Met duidelijke blijken van algemeene goedkeuring is bij die wet nog, op voorstel van den procureur-generaal Dupin, een artikel gevoegd, houdende, dat de ambtenaren en godsdienstheren, die door redeneringen, geschriften of op andere wijze het vertrek der jonge lieden, welke voor den dienst bij het staande leger aangewezen en goedgekeurd zijn, mogten verhinderen of vertragen, met eene gevangenisstraf van hoogstens twee jaren en twee geldboete van hoogstens zoodoof franken konden worden gestraft. Blijkbaar had men bij deze straf bepaling vooral op de Vendée het oog. Twee afgevaardigden uit dat gewest, de heeren Lamoignon en Dubois, die gedurig hervatte maatregelen tot herstel der rust aldaar aanraadden, kwamen met een ander voorstel voor den dag, houdende dat, zodra in een departement vereenigingen van weggelopenen lieden en plaats hebben (iets hetgeen thans in de Vendée het geval is), de prefect regt zal hebben om de ouders der jonge lieden door gedwongen inlevering van soldaten te straffen. De enkele lezing van dit voorstel was genoegzaam om een kreet van verontwaardiging in de vergadering te doen opgaan. Men riep uit, dat op die wijze de hatelijke krijgsofschering uit den tijd van Napoleon met al haar rampzalig gevolg, terug zoude keeren. De leden uit de Vendée verdedigden echter het voorstel met veel drift, beriepen zich op eenen brief van den marschalk Soult, waarna iets dergelijks werd aangeraden, en verzekerden, dat, in weerwil der betuigingen van het ministerie, de staat van zaken in hun land van dag tot dag verergerde. Het voorstel werd evenwel met eene groote meerderheid verworpen, en de geheele wet met 250 tegen 49 stemmen aangenomen.

De politie is op het spoor gekomen van de dieten, die laatstleden zondag in de bibliotheek een deel der antieke medailles gestolen hebben. Reeds zijn twee personen, Tossard en Dubillet geheten, bij welke men eene groote somme gouds gevonden heeft, gearresteerd geworden. Wanneer alle deuren in het gebouw behoorlijk waren gesloten geweest, zouden de dieven, langs den weg, dien zij genomen hebben, zeven sloten hebben moeten openbreken. De bewaarder van het kabinet had bovendien den sleutel der lade, waarin de bes stelten der onderscheiden kasten was, op dezelve laten steken, zoodat het den dieven gemakkelijk viel overal bij te komen.

Het schijnt thans eene in de bureaux der administratie aangenomene leer te zijn, om geene gifte of legaat voor de kerk, congresinstellingen of godsdienstige gestichten te duiden. Men heeft daarvan, sedert de laatste omwenteling, talrijke en schitterende voorbeelden; de autorisatie van belangrijke legaten is steeds gestrengd en die van mindere legaten is zelden verleend. Onderscheidene dagbladen hebben, in navolging van een prononciel dagblad, eene daadzak van die soort aangehaald. De eerw. heer Josef Salenson, pastoor van Florac, bisdom van Mende, benevende, na zij testament van den 26 december 1821, aan bloedverwanten of diensthouders, onderscheidene sommen, ten bedrage van 9000 franken, te hebben gelegateerd, de fabriek van Florac tot zijn erfgenaam. De bloedverwanten klaagden, zoo als dit gebruikelijk is, zij bleven niet in gebreke de verassing, de inblazing, de ziekte en de zwakheid van den testateur aan te voeren. De fabriek antwoordde op die aanvoeringen, de administratieve autoriteiten ondersteunden haar antwoord. Maar intusschen viel de omwenteling van juli voor, en eene prononciatie van den twaalfden november 1830, geteekend Merilhou, verklaarde, dat er geene redenen bestonden, om de kas van de fabriek, der kerk van Florac te autoriseren, om het universeel legaat aan te nemen, hetwelk geuardeerd werd op 7570 franken, en hetwelk door den godvruchtigen testateur bestemd was om de parochie kerk te repareren. Voorts wordt de regel, welke de administratie maakt heeft om dergelijke legaten voor katholieke gestichten te weigeren, op de protestantische gestichten niet toegepast; dat zonde eene gestrengheid, eene onverdraagzaamheid wezen, welke men zich ten gunnen opzigt niet zou durven veroorloven; en, vijftien maanden geleden, heeft mevrouw Edouard, aan het consistorie van Vigan 80,000 franken gelegateerd. Dat heeft geene de minste zwarigheid gemaakt; de autorisatie is toegestaan, ofschoon de som, gelijk men ziet, vrij aanmerkelijk was, ofschoon zij het geheel vermogen der testatrice uitmaakte en zij bloedverwanten van een middelmatig vermogen nattet. In weerwil van die beweegredenen, heeft men de laatste wilsverklaringen van eene stervende gecerbiedigd en men heeft de belangen eener protestantische kerk in aanmerking genomen; maar de nusterste wilsverklaring van eenen katholieken priester verdienen niet in aanmerking genomen te worden, en de belangen eener katholieke kerk verdienen geene bescherming!

(Ami de la Religion)

Tels over de verklaring der motieven van het ontwerp van wet betreffende het lager onderwijs.

De heer de Montalivet heeft, bij gelegenheid van zijn ontwerp van wet op de lagere scholen, zulke vreemde dingen gezegd, dat wij het gepast oordeelen hem daadzaken te herinneren, welke een weinig meer gezag hebben, dan die, welke hij op

de nationale tribune heeft voor den dag gebragt.

De staat heeft de minister gezegd, dat voor ons eerst het lager onderwijs niet gedacht. Dat een jongeling geroepen om in eene niet geachte loopbaan te leven, met onze oude wetgeving niet bekend was, zoodat hij nooit had hooren spreken van eene lange rij van edicten en verklaringen des Konings, van vele schriften van de staatsraden en parlementen, dat zou ik begrijpen; maar wanneer men een genoegzaam goed denkbeeld van zich zelve gehad heeft, om een ministerie van zoo veel belang als dat van het openbaar onderwijs en de eene diensten te aanvaarden, zou men dan niet eenige kennis moeten hebben van het bestaan der talrijke reglementen, die de groote meerderheid onzer scholen bestuurd hebben? De heer de Montalivet heeft dit ongetwijfeld niet zeer noodzakelijk geoordeeld. Wij zullen beproeven om zoo min mogelijk het onvolledige in zijne ministeriele wetenschappen aan te vullen. Het edict van de maand december 1606, de verklaring van 1637, de verklaring van 1666 (in de maand maart), de opene brieven van de maand december 1640, het edict van de maand april 1695, de verklaring van den 13 december 1698, de verklaring van den 16 oktober 1700, de besluiten van den staatsraad van den 16 oktober 1641, 18 september 1615, 20 augustus 1668, 12 maart 1669, 13 januari 1680, 10 september 1681, 8 oktober 1682, 8 maart 1695, 25 februari 1696; de besluiten van het parlement van Parijs van den 4 maart en 28 juni 1625, 10 juli 1632, 20 maart 1642, 29 juli 1650, 6 augustus 1655, 7 februari 1654, 5 januari 1665, 31 maart 1683, 17 februari 1753, 3 maart 1651, 5 september 1679, 25 mei 1666, 27 augustus 1678, 29 mei 1647 geven getuigenis van de zorgvuldigheid des gouvernementen en der groote staatsligchamen voor de kleine scholen. Het is waar, dat er in dien tijd, weinig genootschappen waren, die eene hoogdravende en onvruchtbaare ijver aan de voortgangen van het onderwijs des volks hechten; maar er waren godvruchtige mannen, die zich daarmede ijverig en zonder vertooning, te maken bezig hielden, die de fundatien vermenigvuldigden om aan de armen eene kosteloze opvoeding en onderwijs te geven. De heer de Montalivet ontvangt tabellen, waarin men met meerdere of mindere nauwkeurigheid, het getal der kinderen en onderwijzers opgeeft, rapporten, waarin men hem spreekt van het getal der uitgeleide boeken van de gevormde comités, van de ingestelde nieuwe normaal scholen, en hij richt over de wonderen door de omwenteling van 1830 voortgebragt. Wij, die weten, dat die tabellen gemaakt zijn door sons prefecten, die geene twee scholen in het jaar bezoeken, dat de comités hunne stukken ontvangen van opzieners, die over niets het oog houden; dat de hoofden der nieuwe normaal scholen geenszins losse heertjes zijn, die misschien meenen bestemd te wezen om een ministerie te besturen, vermits alle Franschen tot alle bestellingen kunnen toegelaten worden, eene kleine school aan te zeer beperkte kring voor hun gezant is; wij zeggen wij, die al deze dingen weten, wij zijn verre van in het vooroordeel van den minister te deelen.

Het lager onderwijs, zegt hij, dagteekent in Frankrijk eerst van het jaar 1816; een gezag, dat zoo strydig met de waarheid, zoo duidelijk door de daadzaken, gelogenstraft, moet verwondering baren, zelfs in den mond van eenen jongeling. Neen, niet in de 19de maar in de 6de eeuw zijn er geene meesters, elementaire of lagere scholen door de geestelijkheid in Frankrijk, Spanje en Italia gesticht. Die geestelijkheid welke nu beschuldigt van het volk in de domheid te willen doen blijven, steken van de goede methodes van onderwijs af te weeren, die geestelijkheid, zeggen wij, heeft gedurende dertien eeuwen, tegen de niet zamenhangende instellingen der middel-eeuwen, tegen hare oorlogen en aanhoudende verwoestingen gestreden, om aan het volk voor alles de beginselen van eene gezonde zedekunde te leeren, en levens ook, de eerste kennis der menschelijke wetenschappen. Werden hare pogingen niet altoos met eene volmaakte mislag bekroond, dit moet aan het ongeluk der tijden toegeschreven worden. Hebben, volgens u, zeggen de oorlogen der omwenteling en des keizerrijks, de voortgangen van het lager onderwijs tegengehouden, dat moesten ongetwijfeld oorlogen van dorp tot dorp, welke overal gevoerd werden, zulke gedurende geheele eeuwen, dikwils den werkzaamsten en volberendsten ijver doen verlammen. Intusschen blijven ons geene stukken over, welke schoon genoeg zijn om te doen beoordeelen, hoe onjuist en onnaauwkeurig het gezag van den heer de Montalivet is.

In de 6de eeuw hadden alle pastoors van Italia schoolmeesters bij zich om de kinderen op te voeden en te onderwijzen. De kerkvergadering van Yaison, in het jaar 529, getuigt het bestaan van dit gebruik en beveelt dat het in de hoofdkerk van Avignon zal ingevoerd worden (1). In de 7de eeuw hadden de bisschoppen van Spanje, elk in zijn bisdom, geestelijken met het toezigt over de scholen belast. Fleury vindt sporen van eene kanunnik, die zonder loon te trekken onderwijs gaf, (écolâtre) in de tweede en vierde kerkvergaderingen van Merida, in het jaar 606, en in vele anderen (2). Dat elke pas-

(1) Mémoire du Clergé, tom. 1, pag. 40, 90.

(2) Ibid., pag. 193.

toor, zegt aan ons concilie van Mâcon, een geestelijke bij zich hebbe, die kan zingen en schoolhouden. *Hincmar*, aartsbisschop van Reims, had er in de geheele uitgestrektheid van zijn bisdom aangesteld (1). Op het einde der 8ste eeuw, schreef *Theodulfus*, bisschop van Orléans aan alle priesters, zelfs op de dorpen, en gehuchten (*per vicos et villas*), voor, om de *Régine kinderen* aan hunne huizen te ontvangen en hen zonder loon te doen onderwijzen (2). In de groote eeuw bevestigden de kerkvergaderingen van Mentz, Tours, Valence, en in de 10de die van Narbonne, Melun, Rouaan, Bordeaux, Aix en Toulouse de oprichting der kleine scholen (3). Voor onze eerste omwenteling had elk bisdom zeer wijze reglementen om dezelve te besturen, en zij waren aan een even als nu niet kragteloos, maar zeer goeddelijk en zeer ijerig toezigt onderworpen. Het was vooreerst de pastoor, vervolgens de deken, en eindelijk de aartsdiaken of kanunnik (*écotâtre*), die vlijtiglijk onderzoek deden naar het gedrag der meesters, over de manier, waarop zij over de kinderen het opzigt hielden en hen onderwezen. Onze voorvaders, in hunne eebvoudigheid, hadden gemeend, dat het geloof aan God, het geloof aan de onsterfelijkheid der ziel, de leer- en grondstellingen van het *Evangelie*, die de wereld beschaafd hebben, wel konde opwegen tegen eenige ruwe grondstellingen van eene zedekunde, welke noch kragt, noch vaste regels, noch eenige der kenmerken heeft, die geschikt zijn om er het licht en de gids van het menschelijk leven van te maken. Daarom hadden zij het lager onderwijs onder de bescherming gesteld van den godsdienst, hetwelk afgeschieden van die gewichtige en nuttige onderwijzingen, niet meer dan een ellendig mechanismus zoude zijn.

Na de dwalingen, welke wij hebben aangeduid, moet men zich niet meer verwonderen, den heer *de Montalivet* te hooren zeggen, dat de abbe *de la Salle*, wegens zijne manier van onderwijs, door de geestelijkheid vervolgd werd. Ten einde niets te ontveinen, zullen wij toestemmen, dat eenige bijzonderheden van den godvruchtigen stichter der christelijke scholen, het gewaad en eenige gestrengheden, welke hij aan de *broeders* had voorgeschreven, het opkomende instituut tegenwerkten hoorde, maar zijne manier van onderwijs of de vrees van het onderwijs onder het volk verspreid te zien, waren *Merit* de oorzaak niet. Men kan ten dezen opzichte het licht van den heer *de la Salle* raadplegen, waar die soort van *tekenkoning* tot in de geringste bijzonderheden verhaard wordt. Het is ook waar, dat een jansenist bisschop, die van *Boulogne*, welke de nieuwe onderwijzers in zijne bisschoppelijke stad te Calais geroepen had, hun een oogenblik tegenwerkte, niet om de reden, welke de minister aantoon, maar omdat hij hen voor zijne godgeleerde gevoelens min gunstig oordeelde. Ik vind in het geheel slechts twee bisschoppen, eenen pastoor, en eenen leeraar van de *Sarbohne*, welke voor een oogenblik het instituut van den abbe *de la Salle* hebben afgekeurd, en deze kwamen spoedig van hunne vooroordelen terug. Maar al hadden zij daarin ook volhardt, drie of vier individuen ule personen maken even zoo weinig de geestelijkheid van Frankrijk uit, als drie of vier soldaten een leger. Dat de geestelijkheid de *broeders* steeds gunstig geweest is, dit blijkt zeer duidelijk uit al de fondatien hunner scholen voor het jaar 1790. Er is er geene, die niet of regstreeks door de geestelijkheid zelve, of ten minste met de toestemming van den bisschop of den pastoor gesicht is, omdat deze in dat tijdperk alleen het recht hadden om dezelve te autoriseren. Het is ook zeer zeker, dat er vele door hen gefondeerd en begiftigd werden (4). Indien de geestelijkheid, zoo als men *Havercant* zich daartegen verzet had, dan zou zij niet alleen diens instellingen niet bijstaan en gevormd hebben, maar zij zoude derzelver oprichting hebben belet, omdat haar recht in dat opzigt, niet betwist werd. Men weet vóór, of de geestelijkheid, sedert vijftien jaren tegen de *broeders* geweest is, en of de slechte behandelingen, waaraan zij hebben ten doele gestaan, van haar voortkomen. De heer *de Montalivet* is het zeer weinig met de liberalen zelve eens, want deze houden sedert langen tijd niet op te verhalen, dat de priesters uitsluitend aan de christelijke scholen zijn toegewijd. Indien de minister de geschiedenis van het later onderwijs een weinig beter bestudeerd had, dan zou hij gezien hebben, dat nu, een als eertijds, de *broeders* van *Saint-Yon* tot bestendige tegenstanders hadden de burgeronderwijzers, welke tijdig waren over hunne goede gevolgen en het vertrouwen, hetwelk de huisvaders in hen stelden (5).

De heer *de Montalivet* behandelt met veel verachting het oude elementaire onderwijs, waarin men, zegt hij, niets leerd, dan in latijn lezen om de mis te kunnen dienen. Hij weet misschien niet dat vele kooplieden en negotianten eertijds geen ander onderwijs ontvingen, dan dat der christelijke scholen dat zij toch hunne zaken men geen minder braafheid en verstand deden. Hij heeft ook niet gedacht aan eene vrij ernstige zwaarigheid, welke zijn ontwerp van wet oplevert. In 15 of 20,000 gemeenten van eene bevolking van 5 tot 800 zie-

len, is de onderwijzer tevens voorzanger of kosten. De vereniging van deze twee soorten van bedieningen is voor derzelver bestaan noodzakelijk erkend; wat zal er gebeuren, indien de pastoors weigeren dengeenen voor hunne kerk aan te nemen, welke de rector zal benoemd hebben om school te houden? Dit is, indien men wil, eene geringe zwaarigheid; maar, indien onze staatsmannen wisten, dat die kleine hinderpaal, waarvan zij waarschijnlijk oakundig zijn, en welke zij zeker met verachting zoude beantwoorden, indien hij hun werd aangewezen, de goede verstandhouding van eenige miljoenen inwoners kan in gevaar brengen, dan zouden zij misschien minder verontwaardigd zijn, en de noodzakelijkheid gevoelen om voor deze of gene zaak de raadgevingen en de ondervinding van diegenen te tellen, welke van nabij waargenomen en bestudeerd hebben, hetgeen zoo vele anderen, zelfs in het verschiep, nog niet eens zagen.

Ziedaar eenige aanmerkingen, welke wij onze lezers met vertrouwen aanbieden. Indien zij hem, die tot dezelve aanleiding heeft gegeven, onder de oogen komen gelooven wij dat het niet beneden hem zal zijn, daarop iets voldoende in de kolommen van zijne debladen te antwoorden, terwijl zij tevens kunnen strekken tot wederlegging van die zoo vervelende afgezaagde voorgewens, als of de R. K. geestelijkheid zich op alle wijze van het lager onderwijs wil meester maken, alleen om de lagere klasse in eene onwetendheid te houden, die haar tot eene slaafsche gehoorzaamheid meer geschikt maakt.

(*Ami de la Religion.*)

Belgie.

BRUSSEL, 15 November.

De notulen van de zitting der leden van de kamer der afvaardigden van den twaalfden dezer voorgelaten en goedgekeurd zijnde, ontwikkelde de heer *Nuthomb* zijn in de vorige zitting gedaan voorstel, bij welke gelegenheid de heer *Rodenbach* zaid: «het voorstel, welks ontwikkeling wij gehoord hebben, komt uit een goed hart voort; wij moeten hetzelfde lofjuichen, maar het oogenblik, om hetzelfde in deliberatie te brengen, is niet gunstig. Luxemburg en Limburg zijn nog niet van Belgie afgescheiden. Z. M. heeft het traktaat nog niet geteekend. Ik stem voor het adjournement».

Hierna ontwikkelde de heer *Joost* zijn voorstel voor de barrières of straten en tolgelden, en werd na eenige discussien besloten, dat dit voorstel in overweging zou worden genomen.

De president kondigt aan, dat aan de orde van den dag is de benoeming van drie commissien, eene tot onderzoek wegens de krijgsbedrijven, eene voor de financiën en eene voor den landbouw, nijverheid en koophandel.

De vergadering besloot, dat ieder dier commissien uit 7 leden zou bestaan. Twee dier commissien zijn nog staande de zitting benoemd, die tot het onderzoek en voor de financiën namelijk; de derde commissie zal in de volgende zitting benoemd worden.

In de zitting van den senaat van denzelfden dag, zijn de beide reeds door de afvaardigden aangenomen credit-wetten voor de laatste drie maanden des loopenden jaars met eenparige stemmen mede aangenomen.

Het ministerie is weder voltallig en zamengesteld als volgt: de heer *de Meulenaere* is minister van buitenlandsche zaken; de heer *Coghen* heeft het departement van financiën kregen; de heer *Raikem* is tot minister van justitie, en de heer *Lindars* *Fallen* tot minister van binnenlandsche zaken benoemd, terwijl de heer *Charles de Broekere* met de portefeuille van oorlog belast blijft, zonder lid van den raad des ministeries te zijn; daarentegen zijn de heeren *Fais de Marolle* en *Dumortier* leden van den raad geworden zonder portefeuille.

Men verzekert, dat lord *Dover* voorheen en *John Bull*; *Sir Robert Peel* als gezant van Engeland bij onze regering zal opvolgen.

Op voorstel van den heer *Jamne* was in de zitting der afvaardigden van den 14den besloten, om het gesal der leden van de commissie van den landbouw, nijverheid en koophandel in plaats van op te geven, op negen te brengen, en werden hiertoe leden in de zitting van gisteren den 13den benoemd. De president aangekondigd hebbende, dat er eene ballotage tusschen de heeren *Dumortier* en *Carbisier*, welke gelijke stemmen als negende lid bekomen hadden, moest plaats hebben, zoo vermaande de heer *Dumortier*, dat hij met leedwezen eene commissie van van koophandel en nijverheid zou zien, zonder dat ook de landhandel daarbij vertegenwoordigd werd en dat er alsoo twaalf personen lid voor Aantwerpen moest benoemd worden, waaraan hij dan ook van deze benoeming afzag. De heer *Carbisier* verklaarde, om dezelfde reden hetzelfde. Op deze verklaringen volgde lange discussien, over de kwestie, of deselve konden worden aangenomen, of het te heppsmen lid eene betrekkelijke meerderheid moest hebben, enz., ten slotte van welke de heer *Dumortier* met eene meerderheid van 52 stemmen tot negende lid der commissie benoemd werd.

Nog werd er eene commissie van comptabiliteit benoemd, uit zes leden bestaande, waarna de zitting zonder bepaald adjournement gesloten werd.

(1) *Ibid.*, pag. 1,003.

(2) *Ibid.*, pag. 969.

(3) *Ibid.*, pag. 970 en volg.

(4) Zie *l'Essai hist. sur l'influence de la religion*, tom. II, pag. 332 en 440.

(5) Men zie in het leven van den abbe *de la Salle* de vervolgingen, welke de schoolmeesters van de parochie *Saint-Sulpice* hem berokkend hebben.

